

Slutsatser presenterade av **FN:s arbetsgrupp för undersökning av godtyckliga fängslanden.** (UN Working Group on Arbitrary Detention)

Human Rights Commission. Opinion No 19/2005 (United States of America)

FRAMSTÄLLANDE: Tillsänt regeringen för Amerikas Förenta Stater den 8 April 2004.

RÖRANDE: Antonio Guerrero Rodríguez, Fernando González Llort, Gerardo Hernández Nordelo, Ramón Labañino Salazar och René González Sehwerert.

Staten är bunden av den **Internationella konventionen om civila och politiska rättigheter.**

1. Arbetsgruppen för undersökning av godtyckliga fängslanden tillkom genom resolutionen 1991/42, antagen av **Kommissionen för mänskliga rättigheter.** Arbetsgruppens mandat klargjordes ytterligare och utvidgades genom resolutionen 1997/50, och konfirmerades på nytt genom resolutionen 2003/31.

I enlighet med sina arbetsmetoder presenterade *Arbetsgruppen* för USA:s regering det ovan nämnda framställandet.

2. *Arbetsgruppen* tillkännager, och riktar till USA:s regering, sin uppskattning för att den inkommit med den begärda informationen.

3. *Arbetsgruppen* betraktar ett frihetsberövande som godtyckliga i följande fall: **(I)** När det uppenbart inte kan rättfärdigas på laglig basis – som vid fortsatt frihetsberövande efter det att ett utdömt straff avtjänats, eller efter det att en i fallet tillämplig amnesti utfärdats. (Kategori I); **(II)** När frihetsberövandet är resultatet av ett beslut eller en straffutmätning riktad mot utövandet av de rättigheter och friheter som är fastslagna i artiklarna 7, 13, 14, 18, 19, 20 och 21, i *FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna*, och även, då det gäller stater, i artiklarna 12, 18, 19, 21, 22, 25 och 27 i den *Internationella konventionen om civila och politiska rättigheter.* (Kategori II); **(III)** När fullständig eller delvis brist på respektin för de relevanta internationella normerna – framlagda i *FN:s deklaration om mänskliga rättigheter* och i relevanta, av de berörda staterna accepterade, dokument gällande rätten till en rättvis rättegång – är av en sådan alvarlig art at frihetsberövandet, av vilket slag det vara må, antar en karaktär av godtycke. (Kategori III).

4. Mot bakgrund av de klagomål som framförts välkomnar *Arbetsgruppen* regeringens [USA:s] samarbete. *Arbetsgruppen* vidarebefordrade regeringens svar till källan [uppgiftslämnarna], och mottog kommentarer från den senare.

5. *Arbetsgruppen* behandlade fallet under sin 40:nde session och beslöt, i enlighet men paragraf 17 c), som reglerar *Arbetsgruppens* arbetssätt, att begära ytterligare information. *Arbetsgruppen* har mottagit svar från både regeringen och källan.

6. *Arbetsgruppen* anser att den är kapabel att framföra en åsikt om fakta och omständigheter i fallet. *Arbetsgruppen* baserar sig på de presenterade klagomålen och regeringens svar på dessa, liksom på källans kommentarer.

7. Källan informerade *Arbetsgruppen* om följande personer: a) **Antonio Guerrero Rodríguez**, USA-medborgare; född i Miami, Florida, den 16 oktober 1958. Befinnande sig i South Florence, poet ingenjör i flygplatskonstruktion, examinerad vid universitetet i Kiev, Ukraina; b) **Fernando González Llort** (pseudonym: *Ruben Campa*), kubansk medborgare, född i Havanna, Kuba, den 18 augusti 1963; befinnande sig i Oxford (Wisconsin); examinerad i *Internationella politiska relationer* vid *Högre institutet för internationella relationer*, knutet till det kubanska utrikesministeriet; c) **Gerardo Hernández Nordelo** (Manuel Viramontes), kubansk medborgare, född i Havanna, Kuba, den 4 juni 1965; gift med Adriana Pérez Oconor; författare och karikatyrtecknare med utställningar i flera gallerier och artiklar publicerade i kubansk press; examinerad i *Internationella politiska relationer*; befinnande sig i Adelanto (Kalifornien); d) **Ramón Labañino Salazar** (Luis Medina), kubansk medborgare; född den 9 juni 1963 i Havanna, Kuba; ekonom, examinerad vid universitetet i Havanna; befinnande sig i Beaumont (Texas); och e) **René González Schwerert**, USA-medborgare, född den 13 augusti 1956 i Chicago, Illinois; gift med Olga Salanueva; pilot och flyginstruktör; befinnande sig i Marianna, Florida.

8. Det rapporterades att dessa fem personer arresterades i september 1998. De bjöd inget motstånd i samband med arresteringen. Det rapporterades också att de nekades rätt till borgen och de hölls i isoleringsceller i 17 månader. Under den 33 månader långa häktningstiden var de förhindrade att kommunicera med varandra och med sina familjer.

9. I juni 2001 dömdes dessa fem personer i Miami Dade County. De åtalades försvarsadvokater hade begärt att rättegången skulle genomföras i en annan stad, i Broward County, därför att de menade att opartiskhet inte kunde garanteras i Miami. Vi har fått rapporterat att flera högerextrema (right-wing) organisationer, fientliga till den kubanska regeringen, är baserade i denna stad, och att människor där har profilerade, fördomsfulla och starkt hävdade uppfattningar om den kubanska regeringen. Enligt vår källa [uppgiftslämnarna] har dessa organisationer frambringt en sådan stämning i staden att det är omöjligt för artister och idrottsutövare att uppträda och tävla i Florida.

10. Försvarsadvokaternas begäran avvisades emellertid. Distriktsåklagaren opponerade mot försvarets ansökan om en ändring av rättegångsplats, och framförde argumentet att Miami har en heterogen och icke-monolitisk befolkningssammansättning, och att eventuellt existerande fördomar och partiska förhållningssätt kunde hanteras (could be diffused).

11. Enligt vår källa genomfördes rättegången i en emotionellt laddad atmosfär, som slog igenom i medierna och i en offentlig hotfullhet samt tog sig uttryck i en gentemot de åtalade våldsamt fientlig omgivning. Okända individer i paramilitära uniformer dök upp i domstolsbyggnaden. Utanför organiserades larmande demonstrationer, organiserade av exilkubanska (Cuban-American) sammanslutningar. Släktingar till de fyra personer som dömdes i samband med Cessna-incidenten den 24 februari 1996 gav presskonferenser på trappan till domstolsbyggnaden, samtidigt som jurymedlemmar anlände till förhandlingarna.

12. Antonio Guerrero Rodríguez dömdes till livstids fängelse plus 10 år. Fernando González Llort dömdes till fängelse i 19 år. Gerardo Hernández Nordelo dömdes till två livstidsstraff

plus 15 år. Ramón Labañino Salazar dömdes till livstids fängelse plus 18 år och René González Schwerert till fängelse i 15 år.

13. Regeringen (The Government) besvarade klagomålen som källan framfört genom att informera om att FBI arresterade 10 personer i september 1998 på grund av deras aktivitet i USA, verkande för den kubanska underrättelsetjänsten (Cuba's Directorate of Intelligence). Av dessa tio medgav fem skuld, samarbetade med åklagarsidan, dömdes och avtjänar sina straff. De andra fem dömdes av en jury i en federal domstol. Det fastslogs i en öppen offentlig rättegång att tre av de fem var "illegala officerare" i den kubanska underrättelsetjänsten.

14. Regeringen underströk att försvaret under rättegången inte förnekade de åtalades av säkerhetsskäl dolda (covert) tjänstgöring för den kubanska underrättelsetjänsten, men att försvaret istället ville framställa de åtalades verksamhet som bekämpande av terrorism och skyddande av Kuba mot "kontrarevolutionärer". Närmare tre av rättegångens sju månader upptogs av försvarets framläggande av bevis, inkluderande videoupptagningar som försvaret gjort på Kuba.

15. Det underströks att de anklagade erhöll fullt skydd av det federala lagliga systemet, såsom advokater, undersökare och experter, genom myndigheternas (the United States Government) försorg och på myndigheternas bekostnad. Juryn, utsedd efter en veckolång selektionsprocess, avspeglade Miamis diversifierade befolkning. Försvarsadvokaterna hade möjlighet att avlägsna potentiellt partiska jurymedlemmar, och de använde denna möjlighet till att se till att ingen exilkuban (Cuban-American) kom att ingå i juryn.

16. Alla fem avtjänar nu sina straff på federala anstalter, hållna tillsammans med de andra fångarna där. De är tillåtna att ta emot besök av familjemedlemmar, den kubanska regeringens representanter och sina advokater, och de åtnjuter samma rättigheter som andra fångar. De har faktiskt mottagit många långa besök från familjemedlemmar. Det har beviljats 60 visa till dem. De enda familjemedlemmar till vilka USA:s regering inte utfärdat några visa är makarna till två av de anklagade.

17. Regeringen hävdar att bevis framlagda under rättegången avslöjade att en av makarna var medlem i nätverket (the Wasp Network – La Red Avispa var den kubanska beteckningen); hon deporterades senare från USA på grund av sitt engagemang i aktiviteter med anknytning till spioneri, och har inte rätt att återvända. Den andra maken var under utbildning för arbete som kubansk underrättelseagent vid den tidpunkten då USA:s myndigheter bröt upp nätverket. Alla deras klagomål rörande utfärdande av visa ligger hos appellationsdomstolen i Atlanta (The United States Eleventh Circuit Court of Appeals).

18. I en mycket omfattande, besvarande inlägga kritiserar källan (uppgiftslämnarna – "the source") de handlingar av godtycklig karaktär som förekom under rättegången. Källan understryker åter att de åtalade inte erhöll en rättvis rättegång, och pekar till att börja med på att de nekades tillgång till advokat under de två första dagarna efter arresteringen och att de sattes under press att bekänna sig skyldiga. Därefter sattes de i isolering under 17 månader av tiden som föregick rättegången.

19. Källan påpekar att eftersom fallet förklarades som underställt CIPA (Classified Information Procedures Act) blev alla dokument som utgjorde bevisningen mot de åtalade

klassificerade som hemliga. Därigenom urholkades det effektiva utövandet av rätten till försvar.

20. Källan tillägger att alla dokument rörande fallet som beslagtogs från de åtalade förklarades klassificerade, inklusive matrecept, familjeangelägenheter och andra papper. Sådan felaktig klassificering med hänvisning till CIPA menar källan hade en negativ inverkan på rätten till försvar, eftersom de åtalade genom detta begränsades i valet av advokater till sådana som godkändes av regeringen, och begränsade både advokaternas och de åtalades tillgång till bevismaterial.

21. Det har framförts att före och under rättegången, allt bevismaterial som lagrades under förundersökningen hölls av domstolen inlåst i ett särskilt rum, och att försvarsadvokaterna bara kunde få tillträde till detta rum genom en byråkratisk process. Försvarsadvokaterna var också förbjudna att ta kopior på bevisdokumenten och att göra anteckningar utifrån dem, med syfte att skaffa underlag för analys. Dessutom: försvarsadvokaterna förhindrades att ta del i avgörandet av kriterier för valet av bevismaterial, då de var uteslutna från exkluderande konferens (ex parte conference), där åklagarsidan och domstolen beslutade om hur kriterierna skulle definieras.

22. Enligt källan tilldelades under den förberedande perioden inför rättegången bevisdokumenten särskiljande koder för identifikation. Dessa koder ändrades på ett godtyckligt sätt några dagar innan rättegångens början, vilket förödde försvarets arbete.

23. Slutligen insisterade källan att genomförandet av rättegången på en olämplig plats påverkade juryn till partiskhet – i strid med principerna för en rättvis rättegång. Juryn stod under avsevärd press från den exilkubanska miljön i Miami. Källan tillfogade att ett år efter domen mot de åtalade, medgav Förenta Staternas regering att detta problem existerade. I samband med ett annat fall, där regeringen själv var anklagad, begärde man en flyttning av rättegången till annan plats. Regeringen framförde då argumentet att Miami var en olämplig plats, då det var nästan omöjligt att få till stånd en opartisk jury i en rättegång rörande ett fall med beröringspunkter med Kuba; på grund av de överallt förekommande starka åsikterna och känslorna rörande detta ämne.

24. I enlighet med sitt vedertagna arbetssätt beslutade *Arbetsgruppen* under sin 40:nde session att vända sig till Förenta Staternas regering och till lämnarna av petitionen, meddelande att kommentarer rörande tre frågor skulle underlätta *Arbetsgruppens* arbete: **a)** Hur tillämpades CIPA (Classified Information Procedure Act) i detta fall? **b)** Påverkade den förekommande tillämpningen av ovannämnda lag detta fall, med avseende på tillgång till evismaterial? **c)** Om ett fall klassificeras som ett fall berörande den nationella säkerheten, vilka kriterier gäller då för urvalet av bevisning?

Arbetsgruppen har mottagit besvarande information från både regeringen och källan rörande dessa frågor.

25. Regeringen framhöll att CIPA medger översyn, efter överklagande, av beslut fattade av domstolen (som i detta fall), och att CIPA i sig bara är en processbestämmelse som varken tillför eller tar bort väsentliga rättigheter för den åtalade, och påverkar inte heller regeringens skyldighet att prestera bevisning. Snarare balanserar CIPA den åtalades rättigheter med regeringens rätt att i förväg känna till potentiella hot, som en process kan medföra, vad gäller den nationella säkerheten. Utformningen av bestämmelserna i CIPA tar sikte på att förhindra

onödiga eller oväntade avslöjanden av klassificerad information, och att uppmärksamma myndigheterna på möjliga risker vad gäller den nationella säkerheten, i samband med rättsprocesser.

26. Källan svarade att den aldrig ifrågasatt lagens giltighet, utan snarare den inkorrekta tillämpningen av den. Källan framhåller att efter det att myndigheterna beslagtagit 20 000 dokument-sidor (ingen enda klassificerad) – samtliga dokument tagna från de åtalade – klassificerades varenda sida som ”top secret”, som om det skulle ha handlat om hemliga statliga dokument. Därpå tillämpades CIPA:s bestämmelser i detta fall så att myndigheterna (the Government) kunde hindra försvarets möjlighet till tillgång till de åtalades eget material, och på så sätt kunde myndigheterna kontrollera vilket bevismaterial som skulle vara tillgängligt.

27. *Arbetsgruppen* hade att avgöra huruvida denna rättegång ägt rum i enlighet med de internationella normerna för en rättvis rättegång. *Arbetsgruppens* kompetens innebär inte att den ska uttala sig om de frihetsberövade individernas skuld, inte heller om bevisningens validitet, och ännu mindre ska den sätta sig i stället för den appellationsdomstol som nu behandlar fallet. För att ha full information i fallet, skulle *Arbetsgruppen* ha föredragit att ha tillgång till en dom från appellationsdomstolen. Emellertid har appellationsprocessen dragit ut på tiden, och *Arbetsgruppen* kan inte längre uppskjuta uttalandet om sin mening, vilken *Arbetsgruppen* – inom ramen för sitt mandat – ombetts att framföra.

28. Mot bakgrund av den mottagna informationen, observerar *Arbetsgruppen* följande: **a)** Efter arresteringen av dem, och trots det faktum att de frihetsberövade blev informerade om sina rättigheter att inte tala och att få av myndigheterna ombesörjt försvar, hölls de i isoleringsceller under 17 månader. Under denna tid var deras möjligheter till kommunikation med försvarsadvokaterna och deras tillgång till bevismaterialet försvagade. Därigenom var också möjligheten till ett effektivt försvar försvagad. **b)** Då fallet klassificerades som berörande den nationella säkerheten, beskars de frihetsberövades tillgång till de dokument som utgjorde bevismaterialet. Regeringen har inte förnekat detta faktum; att försvaret på grund av denna klassificering hade en mycket begränsad tillgång till bevismaterialet, något som negativt påverkade försvaret möjlighet att presentera motbevisning. Denna speciella tillämpning av CIPA:s bestämmelser, som förekommit i detta fall, och som informationen, vilken kommit *Arbetsgruppen* till del, avslöjat, har alltså underminerat balansen mellan åklagarsidan och försvaret. **c)** Juryn i denna rättegång utsågs genom en prövoprocess i vilken försvararna hade möjligheten, som de genom användande av de legala verktygen utnyttjade, att avvisa potentiella jurymedlemmar, och försvaret såg till att ingen exilkuban (Cuban-American) kom att ingå i juryn. Trots detta var det så – vilket inte heller regeringen förnekat – att ett klimat kännetecknat av aversion och fördomar gentemot de anklagade var förhärskande i Miami. Detta bidrog till att stämpla de anklagade som skyldiga från början. Regeringen har inte förnekat att ett år senare den medgav att Miami var en olämplig plats för en rättegång, då det visade sig att tillskapandet av en opartisk jury, i ett fall som har med Kuba att göra, i det närmaste är omöjligt.

29. *Arbetsgruppen* menar att det framgår ur fakta och omständigheter som omgav rättegången, och som präglade arten av anklagelserna och de hårda straffen som drabbade de åtalade, att rättegången inte genomfördes i ett klimat kännetecknat av objektivitet och opartiskhet, vilket krävs för uppnåendet av normerna för en rättvis rättegång, så som det är fastslaget i artikel 14 i den *Internationella konventionen om civila och politiska rättigheter*,

till vilken USA anslutit sig och som garanterar att varje person som anklagas för ett brott har rätten, med full jämlikhet, till de nödvändiga medlen för försvarets förberedande.

30. Denna obalans, med beaktande av de hårda straff som utdelats till personerna i fråga i detta fall, står i strid med de normer som uttrycks i artikel 14 i den *Internationella konventionen om civila och politiska rättigheter*, vilken garanterar att varje person, med oinskränkt jämbördighet, har rätt att disponera alla adekvata resurser för sitt försvar.

31. *Arbetsgruppen* hävdar att de tre ovan uppräknade punkterna sammantagna väger så tungt att de ger frihetsberövandet av dessa fem män karaktären av godtycke.

32. I ljuset av det som anförts tillkännager *Arbetsgruppen* följande mening: Frigetsberövandet av Antonio Guerrero Rodríguez, Fernando González Llort, Gerardo Hernández Nordelo, Ramón Labañino Salazar och René González Schwerert är godtyckligt, stående i konflikt med artikel 14 i den *Internationella konventionen om civila och politiska rättigheter*, och svarar mot **kategori III** bland de kategorier av fall, som undersöks av *Arbetsgruppen*.

33. Efter att nu ha deklarerat sin mening, uppmanar *Arbetsgruppen* regeringen att vidtaga de nödvändiga åtgärderna för att råda bot på situationen, med iakttagande av principerna som är fastslagna i den *Internationella konventionen om civila och politiska rättigheter*.

Antaget den 27 maj 2005

Översättning: *Tomas Vidén*